

Lad os genopfinde ”den gode nabo”

Historierne vælter frem:

Der er fx en kvinde, der er 100 pct. alene med tre børn og har måttet flytte sig og børnene væk fra ikke bare faren, men også familie og venner som følge af farens misbrug. Børnene er to, fem og otte år og økonomien stram. Men familien klarer sig - moren har fuldtidsjob. Det er værre med tiden. Hun når ligesom aldrig ”at komme hele vejen rundt” om børnene, som hun siger. Hendes højeste ønske er at få særskilt tid med hvert enkelt barn, så hun kan mærke, hvordan barnet har det. Og så hun kan give barnet lige præcis, hvad *det* barn har brug for.

Især den mellemste har reageret på flytningen og savnet af faren – han var i forvejen psykisk sart og en bekymring for moren med den sparsomme tid. Men hvem skal hun spørge – hvem kan hjælpe med de andre børn, mens hun koncentrerer sig om det enkelte barn? Og hvordan skal hun i det hele taget nå hele vejen rundt om tre børn med alle de praktiske opgaver, der kalder, når hun får fri fra arbejde?

Eller der er den nybagte tvillingefamilie med et par unger i forvejen. Nu er tvillingerne fem måneder, og den tid har været en ”udfordring”, for de små fik en hektisk start på livet ved at blive født to måneder for tidligt. Nu er begge tvillinger ”i trivsel”, men hele familien er præget af måneders fortvivlelse og angst for at miste de små.

Faren arbejder ofte i en anden virkelighed og er væk flere dage i træk, så praktiske opgaver har det med at hobe sig op. Det er jo ikke bare tvillingerne, men også to andre børn, der har brug for mad og opmærksomhed. Den ene er begyndt at bide de andre børn i børnehaven.

En helt anden kvinde har som arbejdsløs sådan set tid nok, men er alligevel lidt ude af den. For selvom hun selv har valgt at få et barn med en donor og således ingen far har til sin datter, kan hun ikke overskue noget som helst, lever af frossen færdigmad og ser ikke en levende sjæl. Det må være manglen på søvn, siger hun til sig selv, når den ene dag tager den anden, uden at hun har haft et andet levende menneske at dele glæden ved datteren med. Hun ved godt, at også børn har brug for andre mennesker end mor og har dårlig samvittighed over at isolere sig. Men *kan* ikke trække sig selv op. Måske fordi hun har tendens til depression.

Vi ved godt, at det er børnene, det går ud over, når de voksne bliver syge, magtesløse eller udvikler sig til krænkende monstre. Så de fleste lukker øjnene for problemer udenfor den nærmeste kreds. I det såkaldte komplekse samfund er vi holdt op med det enkle at interessere os for hinanden ved at involvere os i hinandens liv. Med mindre, der er synlige tegn på vold. Men hvem har gavn af den berøringsangst, der har udviklet sig i takt med, at vi har overladt omsorgen til velfærdssamfundet?

Børnene i historierne ovenfor og deres voksne ville være i høj risiko for at falde til ro, hvis de levede med et netværk, der fandt det naturligt at stille spørgsmål, holde øje og give en hånd med. Som ”den gode nabo” i gamle dage på Vesterbro, i Kerteminde eller Årsballe. Dengang den voksne kunne tage en lur, mens ungerne sjippede på vejen, og man kunne sende den ældste til købmanden efter sukker. I dag er den slags alt for farligt. Voldsom trafik og skræk for galninge tvinger os til at

arrangere enhver aflastning. Dertil kommer, at mange ikke længere bor tæt på familien, og hvis de gjorde, ville det alligevel ikke løse problemerne. For i dag arbejder bedsteforældrene også. Og nu vil politikerne have dem til at arbejde endnu mere. Hvis de da ikke spiller badminton, er i Kina eller har tømmermænd.

Vi har brug for nye fællesskaber. Så spørgsmålet er, om vi ikke sammen skal prøve at genopfinde ”den gode nabo?”

Jeg efterlyser ikke amerikanske tilstande med hattedamer, der lapper på samfundets mangel på social indsats. Men omkostningerne ved tabet af et socialt aktivt civilt samfund er simpelthen for høje til ikke at gøre noget kreativt ved det. Det er gået op for mig efter, at jeg selv ved en tilfældighed er blevet frivillig - i den internationale organisation Home-Start, der for at puste liv i ”den gode nabo” formidler kontakt mellem frivillige og pressede børnefamilier som de autentiske ovenfor.

Det er blevet en helt anden historie og pokkers indviklet at få børn, men det store flertal klarer faktisk skærene. Og den opmuntrende pointe er, at der skal meget lidt til at gøre en afgørende forskel i forhold til at få trukket den belastede familie, der klarer tilværelsen, men kun lige til øllet, et godt stykke længere ind fra kanten. For ikke at tale om den familie, der er bukket under, og for hvem hverdagens uoverkommelighed er blevet et traume. Også dem skal der meget lidt til at hjælpe. Her er typisk tale om mennesker, der ikke selv som børn fik den nødvendige omsorg. Fordi moren var skizofren, misbrugt eller på anden måde frarøvet sin kærlighedsevne. Deres børn snubler før os andre. Ulykkeligtvis er der meget ofte ikke nogen til at gribe dem. Før situationen har fået lov at udvikle sig så ultimativt, at velfærdssamfundet tager affære og fx tvangsfjerner børnene.

Det er her, det civile samfund kommer ind. Du og jeg kan gribe dem. Men vi skal tage en beslutning om at gøre det, for kulturen har udviklet sig sådan, at vi har slået os til ro med, at velfærdsstaten har institutionaliseret omsorgsarbejdet. Men set fra min stol, er det da endda særdeles rimeligt, at vi selv tager os af hinanden. Alt andet er bare for mærkeligt. Hvad velfærdssamfundet formår er først og fremmest at servicere. Enhver, der har sat sine ben på et plejehjem eller i en daginstitution, ved, at de ansatte, uanset hjerte, med det antal konkrete opgaver, kommunen har pålagt dem, ikke har kinamands chance for at yde tilstrækkelig omsorg.

Men hvor går grænsen så mellem det civile samfund og velfærdssamfundet? Ved det ”normale,” kunne man sige. Ved det medmenneskelige. Der hvor indsatsen kræver en professionel viden, må velfærdssamfundet tage over.

I Home-Start giver den frivillige forældrene det, børnene har brug for i to til fire timer om ugen i et halvt til et helt år. Hvilket ifølge familierne giver en større forskel, end de få timer berettiger. Måske fordi udgangspunktet ikke er, hvad den frivillige har lyst til, men hvad familien selv beder om. Det er just pointen og lige til at kopiere. Det, at en frivillig bruger et par timer på at støvsuge, sætter sig ind i et kompliceret papir eller læser lektier med den store betydning, at moren kan tegne en tegning med Oscar. At der ligger frikadeller til to dage i fryseren, når den frivillige går, giver mod på resten

af ugen. At fryseren nu er afrimet betyder, at moren lettere selv får ordnet køleskabet. Hjælp avler selvhjælp.

Men allervigtigst er, at hjælpen er kontinuerlig i den tid, den gives. For nogle forældre er den struktur den første, de nogensinde har oplevet. Den sårbare mor oplever en tryghed ved ikke længere at være helt alene. Hun har fået en "normal" forældre at spejle sig i.

Erfaringen viser, at har du fået hjælp af en frivillig, bliver du også ofte selv frivillig. Når man har været frivillig, ved man, hvordan der ser ud inde hos naboen, og så ringer man på, hvis der pludselig står en tvillingebarnevogn udenfor. Det er målet for alle frivillige organisationer på den måde at genopbygge et nyt samfundsfællesskab. Alt andet er jo bare at strø sukker på andres synder.

Moren med de tre børn er blevet mindre stresset. Drengen, der var begyndt at bide, er helt holdt op. Og donor-moren er begyndt at opbygge sit eget netværk. Sådan kan det gå.

Hanne Dam